

Quickscan natuurtoets fietspad Leuvense dijk in Groessen

Een inventarisatie van beschermde flora en fauna

rapportnummer 1312

Quickscan natuurtoets fietspad Leuvense dijk in Groessen

Een inventarisatie van beschermde flora en fauna

Colofon

Zelhem	: juli 2013
Rapportnummer	: 1312
Projectnummer	: 2098
Opdrachtgever	: Gemeente Duiven
Contactpersoon	: Dhr. H. Aalders
Opdrachtnemer	: Stichting Staring Advies Dr. Grashuisstraat 8 7021 CL Zelhem T 0314 641910 F 0314 641909 info@staringadvies.nl www.staringadvies.nl
Auteur(s)	: Ing. R. Boerboom / drs. L.M.A. Witjes

Eigendom

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van de opdrachtgever. Het rapport blijft eigendom van de opdrachtgever. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d. m. v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde natuurwet- en regelgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten. Het incidenteel voorkomen van beschermde soorten is echter nooit met zekerheid te voorspellen. Stichting Staring Advies accepteert daarom op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van eventuele beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Stichting Staring Advies uitgevoerde onderzoek neemt. Stichting Staring Advies is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Stichting Staring Advies; opdrachtgever vrijwaart Stichting Staring Advies voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Kwaliteitszorg

Stichting Staring Advies is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het Netwerk Groene Bureaus is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

www.netwerkgroenebureaus.nl

Inhoud

1	Inleiding en doel	4
2	Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden	5
3	Het ecologisch onderzoek	13
3.1	Methode	13
3.2	Resultaten	14
4	Flora- en faunawet	19
4.1	Toetsing aan de Flora- en faunawet	19
4.2	Wettelijke consequenties	21
5	Conclusie	22
Bijlage 1	Impressie plangebied	23
Bijlage 2	Instandhoudingsdoelstellingen	24
Bijlage 3	Verspreidingsgegevens KISAL	33
Bijlage 4	Wettelijk kader	34

1 Inleiding en doel

De gemeente Duiven is voornemens om een nieuw fietspad aan te leggen over de Leuvense dijk, aansluitend op het bestaande fietspad over de Leuvensedijk. In het kader van de Flora- en faunawet is het noodzakelijk het plangebied ecologisch te beoordelen. Dhr. Aalders van de gemeente Duiven is betrokken bij de plannen en heeft Staring Advies gevraagd om een quickscan natuurtoets uit te voeren op deze locatie. Dit is een vorm van verkennend natuuronderzoek dat op korte termijn en in een kort tijdsbestek kan worden uitgevoerd. Het heeft als voordeel dat bijvoorbeeld planologische procedures niet onnodig worden vertraagd.

Het doel van de quickscan is om snel te inventariseren of door de geplande ontwikkelingen schade kan ontstaan aan populaties van beschermde soorten flora en/of fauna en hoe deze schade beperkt of gecompenseerd kan worden.

Tijdens de uitvoering van het verkennende natuuronderzoek is het voorkomen van beschermde soorten planten en dieren op de locatie nagegaan. Daarnaast is onderzocht op welke wijze de plannen voor de locatie in overeenstemming kunnen worden gebracht met hetgeen bepaald is in de Flora- en faunawet.

Dit rapport is opgesteld conform het voorschrift zoals opgenomen in het aanvraagformulier "Aanvraag ontheffing, ingevolge artikel 75, vierde lid, onderdeel C, Flora- en faunawet (Ontheffing voor ruimtelijke ingrepen)".

2 Gebiedsbeschrijving en geplande werkzaamheden

Gegevens plangebied

Locatie: Leuvense dijk
Plaats: Groessen
Gemeente: gemeente Duiven
Provincie: Gelderland

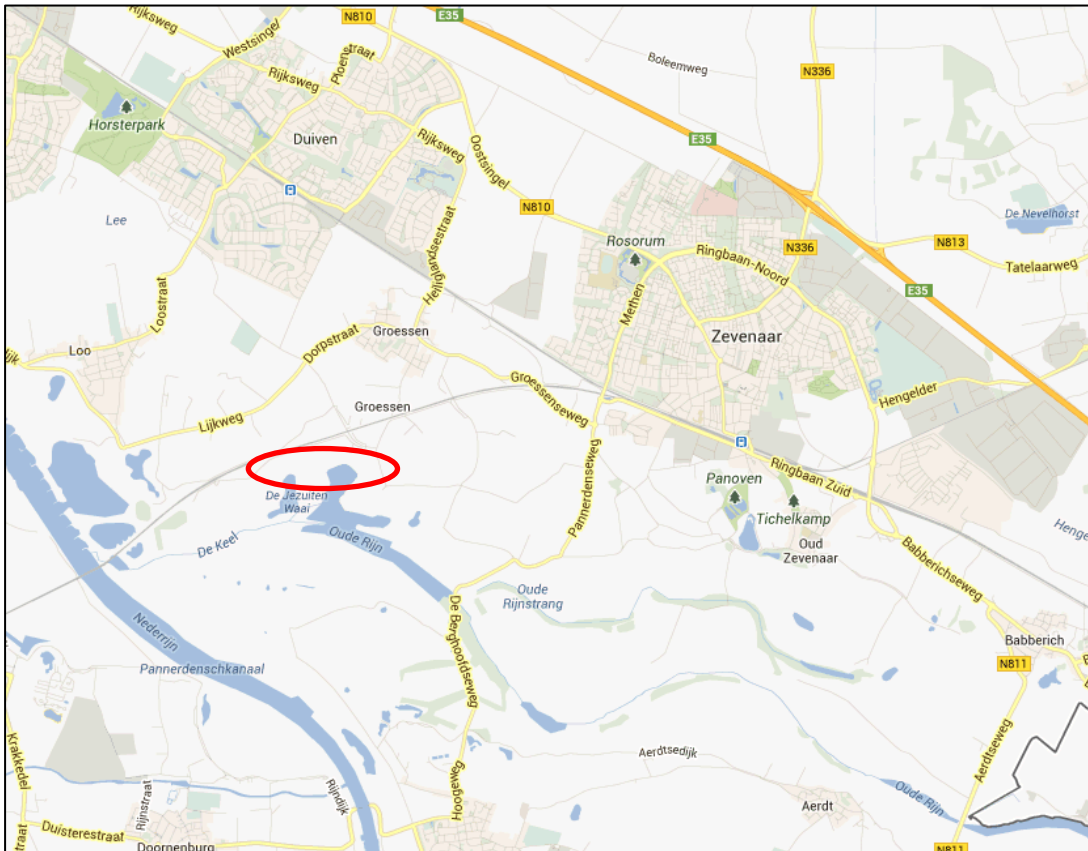
Beschrijving van het plangebied

Het plangebied is gelegen nabij de bebouwde kom van Groessen, in de gemeente Duiven. Het plangebied betreft een onverharde dijk (zie figuur 1 en 2). De dijk vormt de grens tussen het Rijnstrangengebied en achterliggend agrarisch landschap. Delen van het plangebied worden begraasd door koeien of paarden, waardoor de vegetatiestructuur en soortensamenstelling plaatselijk licht varieert. Over het algemeen laat het plangebied echter hetzelfde beeld zien: een extensief beheerde grasvegetatie met diverse kruiden. Plaatselijk zijn afrasteringen aanwezig zoals prikkeldraad, hekken en poorten. Opgaande begroeiing ontbreekt (zie Bijlage 1).

Aan de zuidzijde grenst het tracé aan de Rijnstrangen (Jezuïtenwaai). Hier grenst het talud onder andere aan (semi)natuurlijke graslanden, vochtige ruigten met poelen, (riet)moerassen en open water. Aan de noordzijde grenst het tracé voornamelijk aan agrarische percelen. Dit zijn voornamelijk graslandpercelen en enkele maïsakkers. Bebouwing is verspreid aanwezig. Aan de oostzijde van het plangebied zijn enkele kassencomplexen te vinden. Aan de westkant sluit het tracé aan op de Rijnstrangenweg, naast de Betuwelijn, aan de oostzijde sluit het tracé aan op de Leuvensedijk (bestaand fietspad).

Geplande werkzaamheden

Het plan is om op het dijklichaam een verhard fietspad aan te leggen. Dit fietspad moet aansluiten op de Rijnstrangenweg en een bestaand fietspad dat over de Leuvensedijk loopt. Hiervoor is het noodzakelijk om op het dijklichaam puin te storten en asphalt aan te brengen.

Figuur 1. Ligging van het plangebied (rood).

Figuur 2. Ligging van het plangebied (rood).

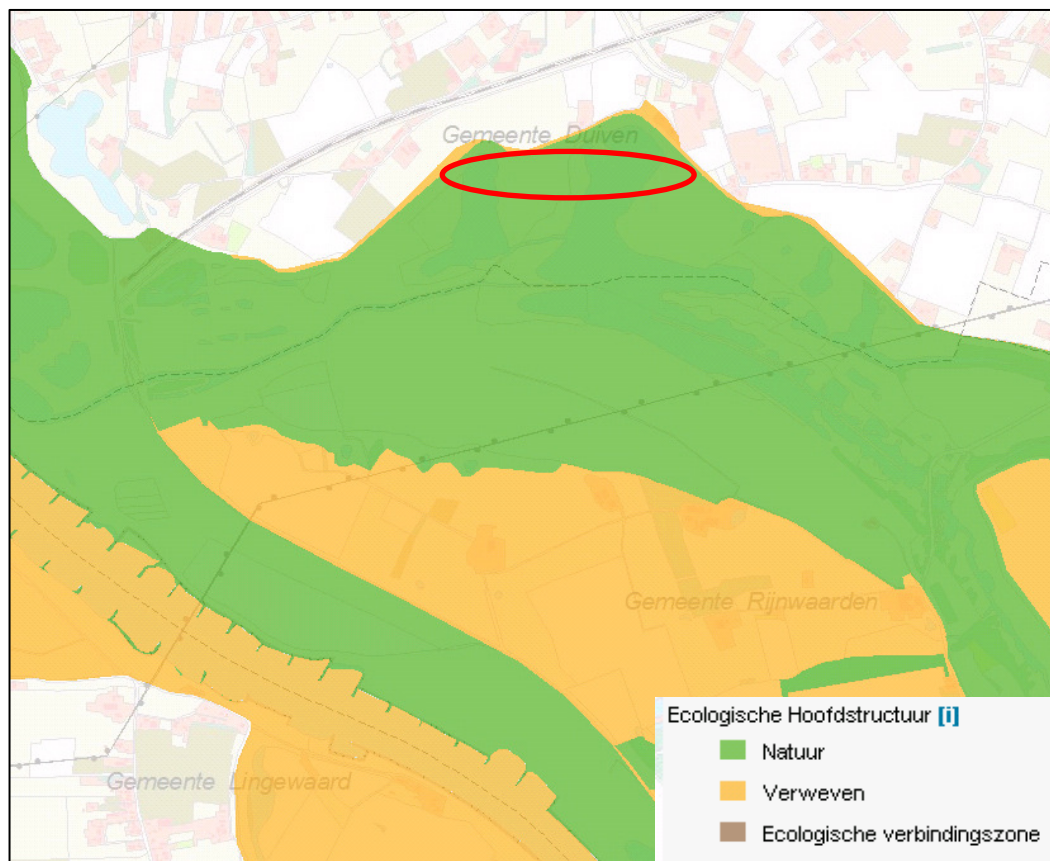
Beschermde status plangebied

Ecologische hoofdstructuur (EHS)

In de provincie Gelderland bestaat de EHS uit drie onderdelen: EHS-natuur, EHS-verweven en ecologische verbindingzones. Soorten die zijn gebonden aan grotere natuurgebieden vinden vooral een plek in EHS-natuur. EHS-verweven is van belang voor soorten die in gebieden leven waarin natuurelementen verweven zijn met agrarisch gebruik van het landschap. Met de ecologische verbindingzones neemt de versnippering van natuur af en ontstaan migratiemogelijkheden voor planten en dieren.

Binnen de Ecologische Hoofdstructuur geldt de “nee, tenzij”-benadering. Dit houdt in dat bestemmingsplanwijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegd gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Om een zorgvuldige afweging te kunnen maken heeft de provincie de te behouden wezenlijke kenmerken en waarden per gebied gespecificeerd. In de gehele EHS geldt de landschappelijke verwevenheid van natuur, bos en landschapselementen met cultuurgronden als wezenlijk kenmerk. Daarnaast zijn er per regio nog specifieke kenmerken aangewezen.

Het plangebied ligt in de EHS-natuur (zie figuur 3). Zoals reeds vermeld ligt het plangebied ten noorden van de Jezuitenwaai. De Jezuitenwaai maakt deel uit van een groter natuurgebied: de Rijnstrangen.

Figuur 3. Ligging van het plangebied (rood) ten opzichte van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Kernkwaliteiten

Gedeputeerde Staten beschouwen een ruimtelijke ingreep waarvoor een bestemmingsplan moet worden aangepast als een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities wanneer deze kan leiden tot de volgende effecten:

- Een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen en gebieden die aangewezen zijn voor nieuwe natuur en agrarische natuur.
- Een vermindering van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren in verbindingzones en tussen de verschillende leefgebieden in de overige delen van de EHS. In het bijzonder de vrije verplaatsing van herten en wilde zwijnen binnen het gehele bos- en natuurgebied van de Veluwe.
- Een vermindering van de kwaliteit van het leefgebied van alle soorten waarvoor conform de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing vereist is en als zodanig worden genoemd in de AmvB Vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten Flora en Faunawet.
- Een vermindering van het areaal van de grote natuurlijke eenheden (aaneengeslotenheid).
- Een belemmering voor het verloop van natuurlijke processen in de grote eenheden.
- Een verstoring van de natuurlijke morfologie, waterkwaliteit, watervoering en verbondenheid met het landschap van HEN-wateren.
- Een verandering van de grond- en oppervlaktewater-omstandigheden (kwaliteit en kwantiteit) die de voor de natuurdoeltypen gewenste grond- en oppervlaktewater situatie (verder) aantast.
- Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

Specifiek voor het Rivierengebied zijn de volgende kernkwaliteiten geformuleerd:

- De rivier met zijn bijbehorende dynamiek en morfologie, als bron van natuurlijke processen, en als as van een keten natuurterreinen en natuurrijke cultuurlandschappen in de uiterwaarden en de daarbij behorende bijzondere natuur, zoals rivierduinen, stroomdalgraslanden, natte schraalgraslanden, hardhoutooibos en nevengeulen.
- De relatie tussen open voedselrijke foerageergebieden en rustgebieden (open water) voor overwinterende en doortrekkende ganzen, eenden en andere watervogels.
- Het Rijk van Nijmegen als samenhangend geheel van bossen en natuurterreinen met zeer gevarieerde overgangen naar de omringende rivierkleigronden (Ooijpolder) met de bij deze overgangen behorende natuur met onder andere bronnen en bronbeekjes.
- De uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren die De Gelderse Poort en het Rijk van Nijmegen herbergen door de centrale ligging in het Europese natuurnetwerk met verbindingen naar de Veluwe en Oostvaardersplassen, het Reichswald en de Eiffel, het bovenstroomse en benedenstroomse (Duitse) rivierengebied en de bosgebieden in het Limburgs-Duitse grensgebied.
- De Nieuwe Hollandse Waterlinie als samenhangend en herkenbaar geheel van moerasgebieden en open (weidevogel)graslanden.
- Het samenhangende geheel van Linge en natuurgebied en landgoederen langs de Linge in het westelijk rivierengebied.

- De combinatie van gedempte rivierdynamiek en kwel in het Rijnstrangengebied met als resultaat een gevarieerd rietmoeras met bijzondere soorten als moerasvogels en waterspitsmuis.
- De verbinding tussen het Maas- en het Rijnecosysteem in Fort Sint Andries.
- Het open, grazige en natte karakter van binnen- en buitendijkse weidevogel- en ganzengebieden.

Geplande ruimtelijke ontwikkelingen

Het plan is om op het dijklichaam een verharde fietspad aan te leggen. Dit fietspad moet aansluiten op de Rijnstrangenweg en een bestaand fietspad dat over de Leuvensedijk loopt. Hiervoor is het noodzakelijk om op het dijklichaam puin te storten en asphalt aan te brengen.

Te verwachte negatieve effecten

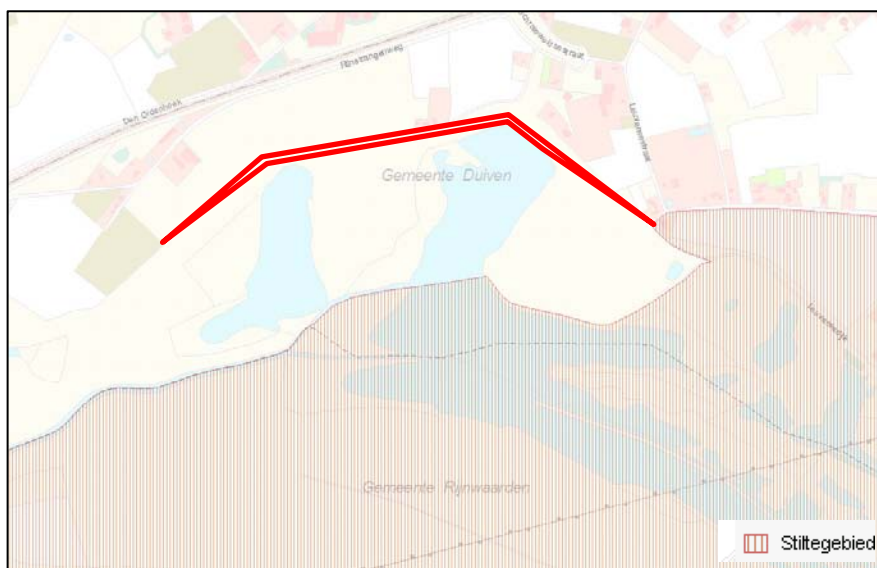
De werkzaamheden om de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de locatie Leuvense dijk in Groessen te realiseren kan mogelijk de volgende negatieve effecten hebben:

- Een verhoging van de niet gebiedseigen geluidsbelasting in stiltebeleidsgebieden en stiltegebieden (in geval de norm van 40 decibel wordt overschreden).

Stiltegebieden

Een stiltegebied is een sinds 1992 in o.a. artikel 4.9 van de Wet milieubeheer bedoeld beschermingsgebied, dat als zodanig bij of krachtens het Streekplan is aangewezen. Het beleid in deze gebieden heeft een preventief karakter: de ontwikkeling van nieuwe activiteiten die (potentieel) geluidshinder veroorzaken wordt primair tegengegaan via het instrument van de ruimtelijke ordening (streekplan- uitwerking). Bij ruimtelijke initiatieven in gebieden met een ruimtelijk beleid voor stilte zal de provincie deze voor wat betreft het aspect stilte beoordelen volgend de regels dat het geluidsniveau niet mag toenemen en bij voorkeur af dient te nemen. Gebiedseigen activiteiten, zoals normale agrarische bedrijfsvoering, ondervinden hiervan geen belemmering. Het plangebied is niet aangewezen als stiltegebied (zie figuur 4).

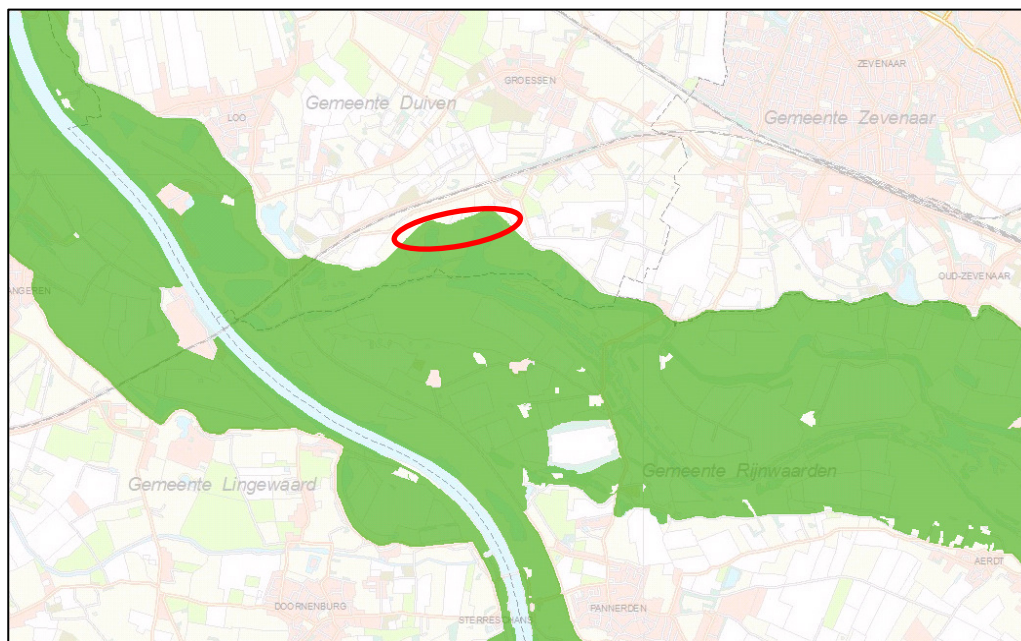
Het fietspad is bestemd voor fietsers en brommers. Aangezien brommers ook al gebruik maken van de Rijnstrangenweg en de Leuvensedijk, waarop het fietspad zal aansluiten, mag aangenomen worden dat het geluidniveau in het stiltegebied niet zal toenemen. Er zal alleen tijdens de aanlegfase tijdelijk een toename van geluid zijn door de geplande werkzaamheden.

Figuur 4. Ligging van het plangebied (rood) ten opzichte van het Stiltegebied.

Natura 2000

De Europese Unie heeft een zeer gevarieerde en rijke natuur, die van grote biologische, esthetische en economische waarde is. Om deze natuur te behouden heeft de Europese Unie het initiatief genomen voor Natura 2000. Dit is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. Voor Nederland gaat het in totaal om 162 gebieden. Het plangebied ligt in het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort' (zie figuur 5).

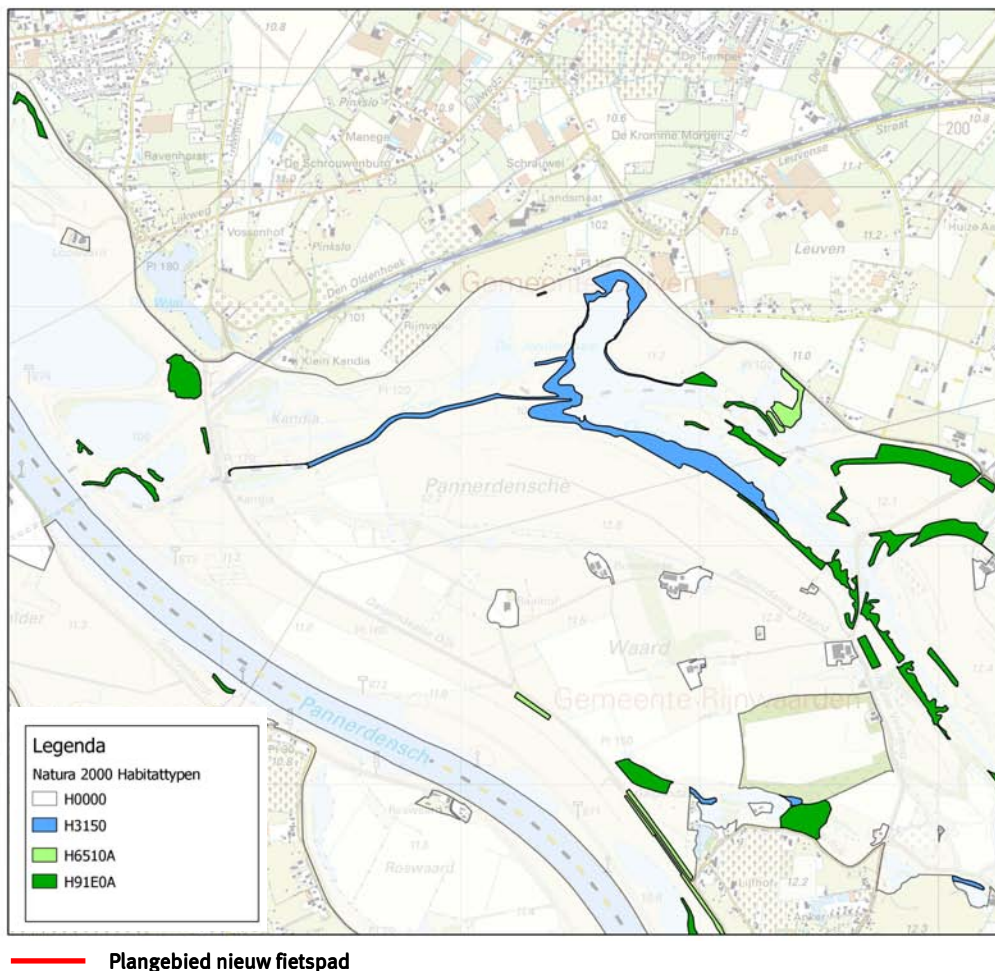
Figuur 5. Ligging van het plangebied (rood) in het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort' (groen)

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel van maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Per Natura 2000-gebied zijn in de Ontwerpbesluiten de instandhoudingsdoelen benoemd. Dit betreffen een aantal soorten en habitats die kenmerkend voor het gebied zijn. Ruimtelijke ontwikkelingen mogen niet leiden tot een significante verslechtering van deze instandhoudingsdoelen.

Voor het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort' zijn voor een aantal habitattypen, habitatsorten, broedvogelsoorten en niet-broedvogelsoorten instandhoudingsdoelen geformuleerd (zie bijlage 2)

Effectbeoordeling Natura 2000

Het plangebied ligt in het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort'. Hierdoor kunnen er mogelijk versturende effecten optreden op de aangewezen instandhoudingsdoelen, tijdens en na afronding van de werkzaamheden. Mogelijk komen er een aantal habitattypen en doelsoorten voor in het plangebied of aangrenzende percelen, waardoor negatieve effecten mogelijk zijn (zie figuur 6). Dit kunnen tijdelijke effecten tijdens de werkzaamheden zijn, maar ook permanente versturende effecten. Op basis van de quickscan natuurtoets, verspreidingsgegevens uit literatuuronderzoek en gebiedskennis blijkt dat er een aantal habitattypen en doelsoorten mogelijk voorkomen in het plangebied en de directe omgeving. Zo is bijvoorbeeld bekend dat de plassen direct grenzend aan het dijktaalud in de winter frequent als overwinteringsgebied gebruikt worden door de doelsoorten (niet-broedvogels) aalscholver, fuut, smient, krakeend, wintertaling, pijlstaart, slobend, tafeleend, nonnetje en meerkoet. Daarnaast worden de plas/draszones en graslanden langs deze plassen gedurende de trekperiode als pleisterplaats gebruikt door de doelsoorten grauwe gans, kolgans, kievit, grutto en wulp. Het is verder bekend dat in de nabijgelegen rietmoerassen de doelsoorten (broedvogels) dodaars, roerdomp, zwarte stern, ijsvogel, blauwborst en grote karekiet broeden.

Figuur 6. Ligging habitattypen 'Gelderse Poort' ten opzichte van het plangebied.

Instandhoudingsdoelen die mogelijk voorkomen binnen de invloedssfeer van de geplande ruimtelijke ontwikkeling zijn (zie ook figuur 6):

Habitattypen

H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden

H6510 Glanshaver- en vossenstaartheoïlanden

H91E0 Vochtige alluviale bossen

Habitatsoorten

H1134 Bittervoorn

H1145 Grote modderkruiper

H1149 Kleine modderkruiper

H1166 Kamsalamander

H1318 Meervleermuis

H1337 Bever

Broedvogelsoorten

A004 Dodaars

A021 Roerdomp

A022 Woudaap

A197 Zwarte stern

A229 IJsvogel

A272 Blauwborst

A298 Grote karekiet

niet-broedvogelsoorten

A005 Fuut

A017 Aalscholver

A041 Kogans

A043 Grauwe gans

A050 Smient

A051 Krakeend

A052 Wintertaling

A054 Pijlstaart

A056 Slobeend

A059 Tafeleend

A068 Nonnetje

A125 Meerkoet

A142 Kievit

A156 Grutto

A160 Wulp

Conclusie Natuurbeschermingswet

Voor overige habitattypen, -soorten, broedvogels en niet-broedvogels zijn negatieve effecten op voorhand uit te sluiten doordat zij niet aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de geplande ruimtelijke ontwikkeling. Voor bovenstaande instandhoudingsdoelen kan echter niet met zekerheid gesteld worden dat het project geen negatieve effecten zal hebben voor het Natura 2000-gebied. Om te bepalen of er negatieve effecten zijn en of deze effecten significant zijn dient er een Voortoets plaats te vinden (Oriëntatiefase Natuurbeschermingswet).

3 Het ecologisch onderzoek

3.1 Methode

Het verzamelen van gegevens heeft op twee manieren plaatsgevonden: via een literatuuronderzoek en er is gericht veldonderzoek uitgevoerd.

Literatuuronderzoek

Het verzamelen van bestaande verspreidingsinformatie van beschermde soorten bevat twee onderdelen:

- 1) Het raadplegen van de databank van Staring Advies. De basis hiervoor wordt gevormd door een in eigen beheer ontwikkelde regionale databank (KISAL, Kennis en Informatie Systeem voor Achterhoek en Liemers), gevuld met waarnemingen van individuele flora- en faunasoorten. Deze waarnemingen zijn verzameld door diverse vrijwilligers en werkgroepen uit de regio. Daarnaast zijn eigen waarnemingen uit diverse onderzoeken in de databank opgenomen. Dit betreft unieke waarnemingen die vaak niet in andere databanken (zoals het Natuurloket) aanwezig zijn. Bovendien zijn ze vastgelegd op detailniveau, zodat ze direct relevant zijn voor wettelijke procedures.
- 2) Het raadplegen van relevante verspreidingsatlassen op het gebied van flora en fauna. Voor het plangebied zijn de volgende atlassen geraadpleegd:
  - a. Atlas van de flora van Oost-Gelderland
  - b. Atlas van Nederlandse Broedvogels
  - c. Digitale zoogdieratlas van de Zoogdierverseniging VZZ
  - d. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland 1985 – 2005
  - e. Vissenatlas Gelderland
  - f. De dagvlinders van Nederland
  - g. De Nederlandse libellen

Veldonderzoek

Het plangebied is door een onderzoeker van Staring Advies onderzocht om de aanwezige biotopen te kunnen beschrijven, om een inschatting te kunnen maken van de mogelijk aanwezige beschermde soorten en incidentele waarnemingen te kunnen doen van beschermde flora en fauna (zie tabel 1).

Onderzoeker	Bezoekronde	Datum	Tijd	Weersomstandigheden
R. Boerboom	1	08-07-2013	17.00 uur	licht bewolkt, droog, 27 °C, wind 2 Bf

Tabel 1. Veldonderzoek.

3.2 Resultaten

Deze paragraaf bespreekt de resultaten van het literatuuronderzoek en het veldonderzoek.

3.2.1 Literatuuronderzoek

1. KISAL

In de natuurdatabank KISAL zijn waarnemingen van de volgende beschermde soorten in de omgeving van het plangebied aangetroffen (zie Bijlage 3):

- Flora- en faunawet, tabel 1 (licht beschermd): zwanenbloem en grote kaardebol.
- Flora- en faunawet, tabel 2 (matig beschermd): kleine modderkruiper.
- Flora- en faunawet, tabel 3 (streng beschermd): bittervoorn.
- Flora- en faunawet, tabel vogels (streng beschermd): zomertaling, meerkoet, tureluur, sprinkhaanzanger, kneu, kwartel, krakeend, ijsvogel, buizerd, oeverloper, grote karekiet, slobbeend, scholekster, veldleeuwerik, bosrietzanger, rietgors, zwarte stern, wintertaling, dodaars, waterral, koekoek, kolgans, patrijs, Kievit, graspieper, grasmus, grauwe gors, kleine zilvreiger, kuifeend, fuut, kleine plevier, blauwborst, wilde eend, kwartelkoning, grutto, gele kwikstaart, putter, toerenvalk, grote zilvreiger, waterhoen, roerdomp, watersnip, kleine karekiet.

2. Verspreidingsatlassen

Flora

De Atlas van de Flora van Oost-Gelderland geeft, voor de kilometerhokken waarbinnen het plangebied zich bevindt (197-436, 198-436 en 198-437), de aanwezigheid van de volgende vier licht beschermde plantensoorten weer: aardaker, gewone vogelmelk, grote kaardenbol en zwanenbloem (Flora- en faunawet, tabel 1). Streng beschermde soorten zijn uit de directe omgeving van het plangebied niet bekend. Tijdens het veldbezoek wordt een inschatting gemaakt of bovenstaande en andere beschermde plantensoorten voor kunnen komen in het plangebied en de directe omgeving.

Broedvogels

Raadpleging van de Atlas van Nederlandse Broedvogels van SOVON vogelonderzoek Nederland heeft voor de omgeving van het plangebied het voorkomen van een aantal broedvogels aangetoond. Een deel van de vogelsoorten kunnen een territorium bezetten in het plangebied of in de directe omgeving hiervan, waardoor ze gebruik kunnen maken van het plangebied. Het betreft hier vooral grondbroedende soorten zoals fazant, graspieper, veldleeuwerik, gele kwikstaart, etc. Soorten zoals onder andere de waterral, roerdomp en zwarte stern zijn aangetroffen in de nabij gelegen Jezuitenwaai/de Rijnstrangen. Ook wordt melding gemaakt van broedlocaties van huismus, buizerds en ooievaar. Van deze soorten zijn de nesten jaarrond beschermd. Tijdens het veldbezoek wordt een inschatting gemaakt of deze vogelsoorten voor kunnen komen in het plangebied.

Zoogdieren

De digitale zoogdieratlas van de Zoogdierverseniging VZZ (www.zoogdieratlas.nl) maakt voor de kilometerhokken (197-436, 198-436 en 198-437) waarbinnen het plangebied ligt melding van een aantal beschermde zoogdiersoorten. Het betreft de volgende soorten:

- Flora- en faunawet, tabel 1 (licht beschermd): egel, haas, konijn, mol, ree, veldmuis en vos.
- Flora- en faunawet, tabel 2 (matig beschermd): steenmarter.
- Flora- en faunawet, tabel 3 (streng beschermd): bever, gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis en rosse vleermuis.

Tijdens het veldbezoek wordt een inschatting gemaakt of deze beschermde soorten voor kunnen komen in het plangebied en de directe omgeving.

Amfibieën, reptielen en vissen

De site van RAVON (www.ravon.nl), de Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland 1985 – 2005 en de Vissenatlas Gelderland maken voor de directe omgeving van het plangebied melding van de volgende beschermde soorten:

- Flora- en faunawet, tabel 1 (licht beschermd): bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander.
- Flora- en faunawet, tabel 2 (matig beschermd): kleine modderkruiper.
- Flora- en faunawet, tabel 3 (streng beschermd): kamsalamander, rugstreeppad, poelkikker, grote modderkruiper en bittervoorn.

Tijdens het veldbezoek wordt een inschatting gemaakt of de bovengenoemde soorten en andere beschermde soorten voor kunnen komen in het plangebied en de directe omgeving.

Ongewervelde dieren

Raadpleging van diverse websites en literatuur heeft niet de aanwezigheid van beschermde, ongewervelde soorten in de directe omgeving van het plangebied aangetoond. Tijdens het veldonderzoek wordt nagegaan of geschikt leefgebied voor beschermde, ongewervelde soorten binnen het plangebied aanwezig is.

3.2.2 Veldonderzoek

Flora

Op het dijklichaam waar het fietspad gepland is en op de dijkwaluds groeien diverse grassen en ruigtekruiden. Het betreft voornamelijk soorten van matig voedselrijke tot voedselrijke omstandigheden als akkerdistel, rode klaver, witte klaver, grote weegbree, gewoon duizendblad, speerdistel, ridderzuring en diverse algemene grassoorten. Er groeien ook een aantal kenmerkende soorten voor de uiterwaarden, onder andere soorten die kenmerkend zijn voor kalkrijke bodems, zoals echte kruisdistel, knikkende distel, kattendoorn, kleine ratelaar en veldlathyrus. Andere aanwezige soorten die vaak in uiterwaarden en op dijkwaluds worden aangetroffen zijn jakobskruiskruid, kraailook, gewone margriet, grote klit, geel walstro, vijfvingerkruid en krulzuring. De soorten kleine ratelaar en kattendoorn staan op de Rode Lijst. In het aangrenzende Rijnstrangengebied zijn soorten aangetroffen als poelruit, grote kattenstaart, moeraskruiskruid, watergentiaan en wilgenroosje.

Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen op het tracé. Op basis van de soortensamenstelling van de aangetroffen soorten is uitsluitend de licht beschermde soort gewone vogelmelk (Flora- en faunawet, tabel 1) te verwachten (zie paragraaf 3.2.1). Gewone vogelmelk is ten tijde van het veldbezoek (juli) bovengronds afgestorven en niet meer waar te nemen. Bekend is dat deze soort in de directe omgeving in vergelijkbaar biotoop groeit: onder andere het dijkwalud van de Leuensedijk. In het aangrenzende Rijnstrangengebied groeien een aantal licht tot matig beschermde plantensoorten. Van de in de literatuur aangetroffen licht beschermde soorten aardakker, grote kaardebol en zwanenbloem (zie paragraaf 3.2.1) zijn in de omgeving van het plangebied groeiplaatsen bekend. Dit geldt ook voor de soorten brede ereprijs en gulden sleutelbloem (Flora- en faunawet, tabel 2). Deze soorten worden niet binnen het plangebied verwacht door het ontbreken van geschikte groeiplaatsen. Overige beschermde soorten worden niet verwacht.

Broedvogels

Een volledige broedvogelkartering heeft niet plaatsgevonden. Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied en de directe omgeving de volgende vogelsoorten aangetroffen: huismus, vink, putter, rietgors, merel, fazant, ooievaar, kievit, grutto, tureluur, kokmeeuw, grauwe gans, zwarte stern, blauwe reiger, scholekster, spreeuw, witgatje, witte kwikstaart, houtduif, tjiftjaf, veldleeuwerik, graspieper, zwartkop, grote bonte specht, boerenzwaluw, ringmus, buizerd, meerkoet, roodborsttapuit, zwarte kraai, spotvogel, grasmus, krakeend en bruine kiekendief. De meeste soorten zijn waargenomen in het aangrenzende Rijnstrangengebied en op en rond de (boeren)erven binnendijks. Op het tracé zelf en de bijbehorende dijkwaluds zijn de volgende soorten waargenomen: fazant (paar met 4 vliegvlugge jongen), graspieper, putter, veldleeuwerik en buizerd. Het plangebied is potentieel geschikt leefgebied voor grondbroeders als graspieper, veldleeuwerik, fazant en patrijs. Echter zal het merendeel van de broedgevallen zich bevinden in de aangrenzende ruigten en graslanden van de Rijnstrangen. Verder kan het plangebied als jachtgebied gebruikt worden door diverse roofvogels en uilen zoals sperwer, torenvalk, havik, steenuil, kerkuil, ransuil, bosuil, boomvalk, slechtvalk en bruine kiekendief.

Jaarrond beschermde nesten

Van de in de literatuur en/of tijdens het veldbezoek waargenomen soorten zijn van de volgende 3 soorten de nesten en vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond beschermd: buizerd, huismus en ooievaar. Het plangebied is ongeschikt als broedlocatie voor deze en andere soorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. De aangetroffen buizerds broeden vermoedelijk in populieren en

wilgenbosjes in en rondom de Rijnstrangen. De ooievaar broedt (in deze regio) uitsluitend op kunstmatige nesten op palen. De huismussen broeden op de (boeren)erven binnendijks. De buizerd en huismus gebruiken mogelijk het plangebied als foerageergebied.

Zoogdieren

Er is 1 soort waargenomen tijdens het veldbezoek: de haas (Flora- en faunawet, tabel 1). De gras- en kruidenrijke dijk is geschikt als leefgebied en foerageergebied voor diverse licht beschermde soorten als egel, haas, konijn, vos en ree (zie paragraaf 3.2.1). Deze soorten kunnen de dijk en de taluds als foerageergebied gebruiken. Het plangebied is vermoedelijk ook leefgebied voor diverse licht beschermde muizen- en spitsmuizensoorten. Strikt beschermde soorten worden niet verwacht door het ontbreken van geschikt leefgebied. Sporadisch kan de matig beschermde steenmarter (Flora- en faunawet, tabel 2) het gebied doorkruisen of benutten als foerageergebied (zie paragraaf 3.2.1). Vaste rust- en verblijfplaatsen worden hier niet verwacht door het ontbreken van geschikte schuilgelegenheden. Er zijn geen sporen van deze soort aangetroffen. De in de literatuur vermelde streng beschermde soort bever (Flora- en faunawet, tabel 3) komt in het aangrenzende Rijnstrangengebied voor (zie paragraaf 3.2.1). Het plangebied is niet van belang voor deze soort als leef- en foerageergebied.

Vleermuizen

De Zoogdieratlas noemt het voorkomen van de gebouwbewonende soorten gewone dwergvleermuis, laatvlieger en meervleermuis en de boombewonende soort rosse vleermuis voor de omgeving van het plangebied (zie paragraaf 3.2.1). Er staan geen bomen of gebouwen op het tracé dus verblijfplaatsen van zowel gebouw- als boombewonende vleermuissoorten zijn uitgesloten binnen het plangebied. In de omgeving zijn wel bomen en gebouwen aanwezig en deze doen mogelijk dienst als verblijfplaats. Op het tracé en de dijkstaluds is geen opgaande begroeiing aanwezig. Het plangebied is daardoor slechts matig van belang als foerageergebied. Echter een soort als de rosse vleermuis kan het plangebied wel gebruiken als foerageergebied. Vliegroutes worden niet verwacht door het ontbreken van geleiding.

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn in enkele poelen (Kandia) en plassen (Jezuitenwaai, Bernarduswaai) van de algemene soort groene kikkers roepende individuen aangetroffen. In de Rijnstrangen liggen voortplantingswateren van de licht beschermde soorten bastaardkikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander (Flora- en faunawet, tabel 1) en de streng beschermde soorten kamsalamander, rugstreeppad en poelkikker (Flora- en faunawet, tabel 3) (zie paragraaf 3.2.1). Het plangebied is geschikt als landhabitat voor licht beschermde soorten als bruine kikker, gewone pad en bastaardkikker. De streng beschermde soorten worden niet in het plangebied verwacht door het ontbreken geschikt landhabitat/overwinteringsgebied. Mogelijk zal sporadisch een exemplaar van deze soorten het tracé doorkruisen van en naar de voortplantingswateren. De geschikte overwinteringsgebieden voor de streng beschermde soorten als kamsalamander en poelkikker liggen buitendijks, waardoor ze niet het fietspadtracé over hoeven over steken. De rugstreeppad overwintert in los zand, in de directe omgeving van het voortplantingswater. Deze soort zal dus tijdens de migratie ook niet het fietspadtracé over hoeven te steken.

Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen waargenomen in het plangebied en directe omgeving. Ook wordt in de geraadpleegde literatuur geen melding gemaakt van waargenomen reptielen. Er zijn echter enkele waarnemingen bekend van de streng beschermde ringslang (Flora- en faunawet, tabel 3) uit het Rijnstrangengebied. Het gaat om slechts enkele losse waarnemingen.

Van een populatie van deze soort in het Rijnstrangengebied is geen sprake. Het plangebied is niet van belang als leefgebied voor deze soort. Overige beschermde reptielensoorten worden niet verwacht in het plangebied door het ontbreken van geschikt leefgebied.

Vissen

Beschermde vissen zijn in het plangebied niet aangetroffen en worden door het ontbreken van open water ook niet verwacht. De in de literatuur vermelde beschermde soorten kleine modderkruiper (Flora- en faunawet, tabel 2), grote modderkruiper en bittervoorn (Flora- en faunawet, tabel 3) komen in de Rijnstrangen voor.

Ongewervelden

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende niet beschermde soorten aangetroffen in het plangebied en de directe omgeving:

Libellen: Grote keizerlibel, watersnuffel, blauwe breedscheenjuffer, heidelibel spec. en lantaarntje. De soorten zijn verspreid over het tracé en de dijkwalen waargenomen.

Dagvlinders: Zwartspruitdikkopje, kleine vos, bruin zandoogje, koevinkje, distelvlinder en klein koolwitje. Het bruin zandoogje komt talrijk voor in het plangebied. Van de overige soorten zijn één of enkele exemplaren aangetroffen.

Overig: Grote groene sabelsprinkhaan, sint jakobsvlinder en diverse sprinkhanen (niet gedetermineerd). De soorten zijn verspreid over het tracé en de dijkwalen waargenomen.

Beschermde soorten zijn niet aangetroffen. Deze worden ook niet verwacht door het ontbreken van geschikt leefgebied. Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde soorten uit de omgeving van het plangebied (zie paragraaf 3.2.1). In het Rijnstrangengebied komen wel de volgende Rode Lijstsoorten voor: bruine winterjuffer, glassnijder, vroege glazenmaker en bruin blauwtje. Deze soorten kunnen sporadisch ook foeragerend aangetroffen worden in het plangebied. Het plangebied is echter geen essentieel leefgebied voor deze soorten.

4 Flora- en faunawet

4.1 Toetsing aan de Flora- en faunawet

De effecten op de flora en fauna en de wettelijke consequenties zijn ingeschat aan de hand van de geplande werkzaamheden.

Sinds 1 maart 2005 is een nieuwe AMvB van kracht waarin de vrijstellingen worden geregeld met betrekking tot artikel 75 van de Flora- en faunawet. Deze AMvB bestaat uit 3 tabellen waarbij tabel 1 soorten de lichtste bescherming en tabel 3 de zwaarste bescherming genieten (zie bijlage 4). Voor tabel 1 soorten betekent dit dat voor ruimtelijke ontwikkelingen als de op deze locatie geplande werkzaamheden, geen ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft te worden aangevraagd. Voor tabel 2 en 3 soorten dient overtreding van de Flora- en faunawet voorkomen te worden door het nemen van mitigerende maatregelen. Als dit niet mogelijk is dient een ontheffing aangevraagd te worden, in combinatie met het nemen van compenserende maatregelen.

Flora

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten aangetroffen. De licht beschermde gewone vogelmelk (Flora- en faunawet, tabel 1) kan verwacht worden in het plangebied. Voor licht beschermde soorten geldt automatisch de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Overige aangetroffen, licht en matig beschermde soorten komen niet in het plangebied voor en worden ook niet in het plangebied verwacht. Het uitvoeren van een aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

Broedvogels

Alle aangetroffen en te verwachten vogelsoorten zijn beschermd krachtens de Flora- en faunawet en de Vogelrichtlijn. Ontheffing voor deze diergroep is niet mogelijk. Dit betekent dat het verstoren, verontrusten, doden en anderszins nadelig beïnvloeden van deze soortgroep niet is toegestaan. Voor vogels geldt dat deze tijdens de broedperiode het meest gevoelig zijn voor verstoring. De rest van het jaar zijn zij flexibeler en is de kans op nadelige effecten door de werkzaamheden voor de individuen aanzienlijk minder. Hierdoor is het raadzaam met de werkzaamheden te starten buiten het broedseizoen. Als de werkzaamheden in volle gang zijn bij aanvang van het broedseizoen, is het verstoringeffect op (broed)vogels minimaal. Het broedseizoen ligt, afhankelijk van de weeromstandigheden en aanwezige soorten, ruwweg tussen 15 maart en 15 juli. Broedgevallen buiten deze periode zijn ook beschermd.

Vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn

Er bevinden zich in het plangebied geen nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten die jaarrond beschermd zijn. Nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen van de aangetroffen soorten huismus, buizerd en ooievaar bevinden zich buiten het plangebied. Ook maakt het plangebied geen essentieel onderdeel uit van de leefgebieden van deze soorten. Het uitvoeren van een aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek is de licht beschermde soort de haas (Flora- en faunawet, tabel 1) waargenomen. Daarnaast is het plangebied geschikt voor andere diverse licht beschermde soorten. Echter geldt voor licht beschermde soorten automatisch de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen.

De literatuur maakt daarnaast melding van de strenger beschermde soorten steenmarter (Flora- en faunawet, tabel 2) en bever (Flora- en faunawet, tabel 3). Het plangebied is niet geschikt voor deze streng beschermde soorten. De steenmarter kan mogelijk het plangebied incidentieel doorkruisen. Het uitvoeren van een aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

Vleermuizen

Om te bepalen of aanvullend onderzoek naar vleermuizen noodzakelijk is, worden de resultaten van de quickscan getoetst aan de checklist van Het Protocol voor vleermuisinventarisaties van de Gegevensautoriteit Natuur en de Zoogdierverseniging VZZ. Hieronder zijn de relevante passages uit de checklist weergegeven:

1. Zijn er gebouwen?

Nee → Nader onderzoek naar winter-, kraam-, zomer- en paar verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen is niet noodzakelijk.

2. Zijn er bomen?

Nee → Nader onderzoek naar zomer- en paarverblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen is niet noodzakelijk.

3. Maken de struiken, gewassen, boom (bomen) deel uit van een mogelijke route/verbinding of een essentieel foerageergebied?

Nee → Nader onderzoek naar foerageergebieden en routes van vleermuizen is niet noodzakelijk.

De verblijfplaatsen van vleermuizen zijn jaarrond beschermd. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn in het plangebied niet aanwezig. Het plangebied en de directe omgeving zijn matig geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Een vliegroute of essentieel foerageergebied is niet aanwezig binnen het plangebied. Het uitvoeren van een aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor deze soortgroep.

Overige diersoorten

Beschermde amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek. Voor de, in de literatuur vermelde, licht beschermde soorten geldt automatisch de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen. Gezien het ontbreken van voortplantingswater en geschikt leefgebied zijn zwaar beschermde amfibieën, reptielen, vissen en ongewervelden niet te verwachten in het plangebied. De streng beschermde soorten rugstreeppad, poelkikker en kamsalamander komen mogelijk in de directe omgeving voor. Het is aan te bevelen om voor soorten als de aanleg van het fietspad gedurende de wintermaanden uit te voeren. Aangezien deze soorten dan niet actief zijn worden geen individuen geschaad tijdens de werkzaamheden. Het uitvoeren van een aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is niet noodzakelijk voor deze soortgroepen.

4.2 Wettelijke consequenties

Flora

Geen nader onderzoek noodzakelijk. Geen ontheffing noodzakelijk.

Het is aan te bevelen om bij de aanvoer van materieel en bij de aanleg van het fietspad zoveel mogelijk het zuidtalud te mijden om de vegetatie niet te schaden. De meeste groeiplaatsen van minder algemene soorten en Rode lijstsoorten bevinden zich namelijk op het zuidtalud van de dijk.

Broedvogels

Ontheffing voor deze diergroep is niet mogelijk. Start de werkzaamheden buiten het broedseizoen (tussen 15 maart en 15 juli).

Zoogdieren

Geen nader onderzoek noodzakelijk. Geen ontheffing noodzakelijk.

Vleermuizen

Geen nader onderzoek noodzakelijk. Geen ontheffing noodzakelijk.

Het is aan te bevelen om het fietspad vleermuisvriendelijk te verlichten, waardoor mogelijk foeragerende vleermuizen niet of nauwelijks gestoord worden.

Amfibieën

Geen nader onderzoek noodzakelijk. Geen ontheffing noodzakelijk.

De streng beschermde soorten rugstreepad, poelkikker en kamsalamander komen mogelijk in de directe omgeving voor. Het is aan te bevelen om voor soorten als de aanleg van het fietspad gedurende de wintermaanden uit te voeren. Aangezien deze soorten dan niet actief zijn worden geen individuen geschaad tijdens de werkzaamheden.

Reptielen

Geen nader onderzoek noodzakelijk. Geen ontheffing noodzakelijk.

Vissen

Geen nader onderzoek noodzakelijk. Geen ontheffing noodzakelijk.

Overige diersoorten

Geen nader onderzoek noodzakelijk. Geen ontheffing noodzakelijk.

5 Conclusie

Aan de hand van de resultaten van de quickscan natuurtoets op de Leuvense dijk te Groessen trekken we de volgende conclusies:

EHS

De kernkwaliteiten van de EHS worden niet aangetast door de geplande ruimtelijke ontwikkeling.

Natura2000

Om te bepalen of er negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied 'Gelderse Poort' en of deze effecten significant zijn dient er een Voortoets plaats te vinden.

Flora- en faunawet

Aanvullend onderzoek of het aanvragen van een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is **niet** noodzakelijk.

Bijlage 1 Impressie plangebied

Bijlage 2. Instandhoudingsdoelstellingen

Habitattypen:

H3150 Meren met Krabbenscheer en fonteinkruiden

Doel: Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Het habitatype meren met krabbenscheer en fonteinkruiden komt zowel in goed ontwikkelde als in matig ontwikkelde vorm voor, in het bijzonder in een aantal oude rivierarmen en in kolken en wielen. De goed ontwikkelde vorm (met soorten als groot blaasjeskruid, krabbenscheer en glanzend fonteinkruid) wordt alleen lokaal en over kleine oppervlakten aangetroffen, de matige ontwikkelde vorm (met grote drijfbladplanten als Gele plomp, Witte waterlelie en Watergentiaan) is wijd verspreid aanwezig en plaatselijk over grote oppervlakten. Verbetering kwaliteit van de krabbenscheerbegroeiingen is de belangrijkste opgave voor de Gelderse Poort; goede kansen liggen in de Oude Rijnstrangen.

H3270 Slikkige rivieroever

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Vooral langs de Waal komen op diverse plaatsen goed ontwikkelde voorbeelden van het habitatype slikkige rivieroever voor in een grote verscheidenheid, samenhangend met de hoogteligging in het landschap en het slijgehalte van het substraat. Landelijk verkeert het habitatype in een matig ongunstige staat van instandhouding. In combinatie met ruimte voor de rivier en natuurontwikkeling bestaan mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte van het habitatype slikkige rivieroever.

H6120 Stroomdalgraslanden

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: De Gelderse Poort herbergt thans enkele fraaie voorbeelden van het habitatype stroomdalgraslanden, dat internationaal van zeer groot belang is en tegelijkertijd in Nederland in een zeer ongunstige staat van instandhouding verkeert. Het type is zowel op dijken aanwezig (voorbeeld bij Byland) als op stroomruggen. Ook komt plaatselijk een pionievorm voor, een relatief grote oppervlakte (onder andere Millingerwaard). Het gebied heeft goede mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

H6430 Ruigten en zomen

Doel: Behoud oppervlakte en kwaliteit ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C).

Toelichting: Het habitatype komt verspreid in het gebied voor, zowel in de vorm van het ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) als in de vorm van ruigten en zomen, *droge bosranden* (subtype C). Op sommige locaties bestaan de begroeiingen van het habitatype ruigten en zomen, *moerasspirea* (subtype A) uit plantengemeenschappen met de zeldzame soort moeraswolfsmelk. Het tweede subtype, dat slechts in een beperkt aantal Natura 2000-gebieden voorkomt, omvat plaatselijk, zoals in het Colenbrandersbos bij Millingen aan de Rijn, zeldzame soorten als knolribzaad en rivierkruid. Deze begroeiingen zijn te beschouwen als voorposten van Midden-Europese droge ruigten.

H6510 Glanshaver- en vossenstaartheilanden

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit glanshaver- en vossenstaartheilanden, *glanshaver* (subtype A).

Toelichting: De Gelderse Poort herbergt enkele van de meest uitgestrekte en fraaiste

voorbeelden van glanshaverhooilanden in ons land, in het bijzonder op dijken. Klassiek is de begroeiing van de Bylandijk met veel veldsalie, terwijl bijvoorbeeld op de Waaldijk ten westen van Kekerdorp over een afstand van verscheidene kilometers, begroeiingen met een dominantie van groot streepzaad voorkomen. Mogelijkheden voor uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van het habitatype glanshaver- en vossenstaarthooilanden, *glanshaver* (subtype A) zijn op meerdere locaties aanwezig.

H91E0 Vochtige alluviale bossen

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *zachtouthooibossen* (subtype A).

Toelichting: De Gelderse Poort omvat enkele van de beste voorbeelden van wilgenbossen (*zachtouthooibossen* (subtype A)) in ons land, zowel buitendijks als binnendijks (zoals in de Groenlanden bij Ooij). Het gebied levert samen met de Biesbosch de relatief grootste bijdrage voor dit subtype. Uitbreiding is mogelijk in geplande natuurontwikkelingsgebieden.

Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwung van het water veroorzaakt.

H91F0 Droge hardhoutooibossen

Doel: Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting: Het Colenbrandersbos op de zuidelijke oever van de Waal ten oosten van Millingen aan de Rijn is één van de weinige voorbeelden van het habitatype Droge hardhoutooibossen in ons land. Uitbreiding is mogelijk in de directe omgeving van dit bos (in de Millingerwaard) en op andere hoge delen van de uiterwaarden. De uitbreidingsmogelijkheden zijn echter beperkt aangezien uitbreiding oppervlakte van *stroombalgraslanden (H6120) ook aan hooggelegen delen van de uiterwaarden is gebonden. Kwaliteitsverbetering van de droge hardhoutooibossen kan plaatsvinden door de ontwikkeling van een meer natuurlijke samenstelling van de boomlaag. Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwung van het water veroorzaakt.

Habitatsoorten:

H1095 Zeeprrik

Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: Gelderse Poort is als doortrekgebied van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1099 Rivierprrik

Doel: Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: Gelderse Poort is als opgroei- en doortrekgebied van vermoedelijk gemiddeld belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie van het gebied als opgroeigebied.

H1102 Elft

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: De Gelderse poort is als doortrekgebied voor de elft van groot (potentieel) belang. Vroeger bevonden zich paaipopulatie bovenstrooms (buiten Nederland). Er zijn concrete aanwijzingen dat in de Boven-Rijn (D) nog een kleine populatie voorkomt. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1106 Zalm

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: De Gelderse poort is als doortrekgebied voor de zalm van groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de doorgang in de trekroute.

H1134 Bittervoorn

Doel: Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: In de Gelderse Poort komt de bittervoorn, zowel binnendijs als buitendijs voor. Binnen het Natura 2000-landschap rivierengebied levert het gebied Gelderse Poort een relatief grote bijdrage. De bittervoorn verkeert landelijk gezien in een matig ongunstige staat van instandhouding.

H1145 Grote modderkruiper

Doel: Uitbreiding verspreiding, omvang leefgebied en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: Het betreft een wijdverspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrictlijngebieden voorkomt. Landelijk gezien verkeert de grote modderkruiper in een matig ongunstige staat van instandhouding. In het Doel:op landelijk niveau is aangegeven dat het van belang is dat in het rivierengebied meer leefgebied in de vorm van jonge verlandingsstadia in laagdynamische situaties komen. Binnen het gebied Gelderse Poort bestaan onder andere binnendijs mogelijkheden.

H1149 Kleine modderkruiper

Doel: Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: De kleine modderkruiper verkeert landelijk in een gunstige staat van instandhouding. De soort komt in Nederland algemeen en wijd verspreid voor.

H1163 Rivierdonderpad

Doel: Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: Het betreft een wijd verspreide soort, die slechts voor een beperkt deel binnen de Habitatrictlijngebieden voorkomt en waarvoor het rivierengebied relatief belangrijk is.

H1166 Kamsalamander

Doel: Behoud verspreiding, omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: De kamsalamander komt verspreid over het hele gebied voor op locaties die niet frequent overstroomt. Het betreft hier en daar grote populaties. De Gelderse Poort is voor de kamsalamander dan ook één van de belangrijkste Natura 2000-gebieden binnen het Rivierengebied en één van de belangrijkste leefgebieden in Nederland. De verbindingen met de populaties langs de Waal, Neder-Rijn en IJssel zijn belangrijk.

H1318 Meervleermuis

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting: Het betreft foerageergebied van kolonies meervleermuizen buiten het gebied. Waarschijnlijk gaat het om het belangrijkste pleistergebied voor meervleermuizen op weg naar of van winterverblijven in Midden-Duitsland.

H1337 Bever

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting: De Gelderse Poort betreft één van de drie kerngebieden van de Bever in ons land, waar de bever zich na de herintroductie heeft weten te vestigen en uit te breiden. Momenteel omvat de populatie van de soort (waarvan de landelijke staat van instandhouding als matig ongunstig is beoordeeld) in het gebied ruim 80 dieren, naar verwachting kan deze populatie nog doorgroeien tot meer dan 100 bevers.

Broedvogelsoorten:

A004 Dodaars

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting: Het populatieniveau dodaarzen beweegt zich al decennia lang tussen 23 en 61 paren. Het aantal paren is sterk afhankelijk van de voorjaarswaterstand (deze dient in het voorjaar voldoende hoog te zijn). In de meeste jaren wordt het niveau voor een sleutelpopulatie wel gehaald. Gemiddeld werden in de periode 1999-2003 40 paren geteld; maximaal 61 paren in 2000. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A017 Aalscholver

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 230 paren.

Toelichting: Al in de periode 1931-1966 waren er kolonies aalscholvers in de Bijland en de Rijnstrangen (maximaal enkele tientallen broedparen). Daarna ontbrak de soort tot de hervestiging in 1984 in de Lobberdensche Waard. Deze kolonie groeide aanvankelijk snel tot een maximum van 308 nesten in 1996. Sindsdien worden jaarlijks 200 - 240 paren geteld, met een opvallende uitschieter omlaag met 145 paren in 2003. Gemiddeld over de periode 1999-2003 zijn 230 paren geteld. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A021 Roerdomp

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting: De roerdomp is van oudsher een wijd verspreide broedvogel van rietmoerassen in de Gelderse Poort, met name in de deelgebieden Rijnstrangen en Ooijpolder; in 1976 werden 47 paren geteld. Een sterke terugval in de populatie trad op na de strenge winter in 1978-79 (met name in de Ooijpolder) en vanaf begin jaren negentig (Rijnstrangen). In de periode 1999-2003 waren jaarlijks 4-9 paren aanwezig. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagdracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A022 Woudaap

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting: De woudaap is van oudsher een wijd verspreide broedvogel van rietmoerassen in de Gelderse Poort, met name in de deelgebieden Rijnstrangen en Ooijpolder. Halverwege de jaren zeventig werden circa 16 paren geteld. Daarna volgde een sterke terugval. In de periode 1999-2003 waren 0-4 paren aanwezig. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagdracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A119 Porseleinhoen

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting: Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor het porseleinhoen, met sterk wisselende aantallen. Essentieel is de waterstand in mei – juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich in de Gelderse Poort ten minste 10 paren (maximum 14 paren in 1983). In droge voorjaren kan de soort geheel ontbreken zoals in 1990, 1995, 1998 en 2003. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op

gunstige jaren. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan in gunstige jaren wel bijdragen aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A122 Kwartelkoning

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting: De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen een belangrijk broedgebied van de Kwartelkoning in Nederland. Het afgelopen decennium is de Gelderse Poort daarvan een belangrijk deelgebied (1993-1997 gemiddeld 5 en 1999-2003 17 paren met maximaal 29 in 2000 en 2003). Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

A197 Zwarte stern

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 150 paren.

Toelichting: Van oudsher bevonden de nestplaatsen van de zwarte sterns zich in krabbenscheerbegroeiingen (Rijnstrangen) en op andere drijvende delen van waterplanten in uiterwaardplassen (vooral wortelstokken van gele plomp). Door het afnemen van geschikte nestplaatsen namen de aantallen af tot een minimum van 16 in 1976 (een zeer droog jaar). Na het aanbieden van nestvlotjes (vanaf 1977 in de Ooijpolder en vanaf 1989 in de Rijnstrangen) nam de populatie snel toe. Momenteel worden jaarlijks 200 vlotjes uitgelegd waarop 125-163 paren tot broeden komen (gemiddeld 130 in de periode 1999-2003). Daarmee lijkt de nestgelegenheid niet meer beperkend te zijn, al is het herstel van de oorspronkelijke nestgelegenheid gewenst, maar is de kwaliteit van de voedselvoorziening een beperkende factor. De Gelderse Poort levert, tesamen met de Wieden, als broedgebied de grootste bijdrage van Nederland. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A229 IJsvogel

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren.

Toelichting: Steile oeverkanten in klei- en zandwinplassen bieden in recente jaren geschikte broedplekken voor de IJsvogel. Na strenge winters kan de soort geheel ontbreken, maar na een reeks zachte winters komen ten minste 10 paren tot broeden (bijvoorbeeld 2002 en 2003 16 en 21 paren). Gemiddeld over de periode 1999-2003 zijn 13 paren geteld. De soort vertoont, ondanks deze fluctuaties, een duidelijke toename. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A249 Oeverwaluw

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 420 paren.

Toelichting: Steile oeverkanten in zandwinplassen bieden in recente jaren geschikte broedplekken voor de oeverwaluw. Het aantal getelde paren fluctueerde het afgelopen decennium rond een gemiddelde van ruim 400 paren met een maximum van 574 paren in 1996 en een minimum van 153 in 1994. Gemiddeld over de periode 1999-2003 zijn 420 paren geteld. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A272 Blauwborst

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 80 paren.

Toelichting: In de jaren zeventig was de blauwborst een schaarse broedvogel met 15-20 paren. Vervolgens daalde de stand sterk waarop de blauwborst vermoedelijk zelfs een jaar volledig ontbrak (1989). Hierna vond hervestiging plaats, met als motor de sterke toename vanaf halverwege de jaren zeventig in de twee Nederlandse brongebieden: de Biesbosch en Zuid-Flevoland. Met enige vertraging vond vanaf begin jaren negentig dan de herkolonisatie van de Gelderse Poort plaats tot een niveau van tegen de 100 paren (maximaal 128 paren in 1998). Gemiddeld over de periode 1999-2003 zijn 75 paren geteld. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied levert voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A298 Grote karekiet

Doel: Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 40 paren.

Toelichting: Eind jaren zestig broedden jaarlijks nog ten minste 100 paren grote karekieten in de Gelderse Poort. De populatie in de Rijnstangen floreerde nog tot in de jaren negentig met ten minste 50 paren in 1991. Daarna trad ook hier een snelle afname op door het verdwijnen van vitale rietvegetaties. In 2003 werden 7 paren vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.

niet-broedvogelsoorten:

A005 Fuut

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 180 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de fuut onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding heeft vooral betrekking op de situatie in het IJsselmeergebied.

A017 Aalscholver

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 320 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de aalscholver onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de foerageerfunctie. In de jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen, met een piek rond 1990 en daarna fluctuerend op een wat lager niveau. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het heeft voor de kleine zwaan onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in begin jaren tachtig, daarna een afname. Er is geen herstelopgave van toepassing vanwege de beperkte betekenis van het gebied voor deze soort.

A038 Wilde zwaan

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de wilde zwaan onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum in de tweede helft van de jaren tachtig, daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A041 Kolgans

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10.600 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 14% is toegestaan, ten gunste van habitattypen H3270 slikkige rivieroeveren, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91E0 vochtige alluviale bossen of H91F0 droge hardhoutoibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting: Aantallen kolganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk levert dit gebied, na de Uiterwaarden IJssel de grootste bijdrage als foerageergebied. In de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 4,8% van de Nederlandse vogels in het gebied (gecorrigeerd voor het geschatte aandeel buiten het Natura 2000-netwerk). In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de kolgans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de Kolgans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A043 Grauwe gans

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.500 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 14% is toegestaan, ten gunste van habitattypen H3270 slikkige rivieroeveren, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91E0 vochtige alluviale bossen of H91F0 droge hardhoutoibossen of de broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting: Aantallen grauwe ganzen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied en als slaappleats. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004 foerageerden gemiddeld ongeveer 2,8% van de Nederlandse vogels in het gebied (gecorrigeerd voor het geschatte aandeel buiten het Natura 2000-netwerk). In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de grauwe gans als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de grauwe gans. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstelling van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A050 Smient

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.600 vogels (seizoensgemiddelde). Achteruitgang in omvang foerageergebied met maximaal 14% is toegestaan, ten gunste van habitattypen H3270 slikkige rivieroeveren, H6120 stroomdalgraslanden, H6510 glanshaver- en vossenstaarthooilanden, H91E0 vochtige alluviale bossen of H91F0 droge hardhoutoibossen of broedvogelsoorten A119 porseleinhoen of A122 kwartelkoning.

Toelichting: Het gebied heeft voor de smient onder andere een functie als slaappleats en als foerageergebied. Sinds begin jaren tachtig is de populatie sterk toegenomen. Binnen het Natura 2000-netwerk is dit gebied van middelgrote betekenis, in de periode 1999/2000-2003/2004

foerageerden gemiddeld ongeveer 0,6% van de Nederlandse vogels in het gebied (gecorrigeerd voor het geschatte aandeel buiten het Natura 2000-netwerk). In het gebied is onvoldoende ruimte aanwezig om zowel de instandhoudingsdoelstellingen voor de smient als voor de genoemde habitattypen of broedvogelsoorten te realiseren. Vanwege deze onverenigbaarheid wordt prioriteit gegeven aan de realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor vermelde habitattypen en broedvogelsoorten ten opzichte van de smient. Achteruitgang van de omvang van het foerageergebied is alleen toegestaan wanneer er sprake is van een directe relatie met de instandhoudingsdoelstellingen van de vermelde habitattypen en broedvogelsoorten.

A051 Krakeend

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 140 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de krakeend onder andere een functie als foerageergebied. Sinds begin jaren negentig is de populatie sterk toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A052 Wintertaling

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 410 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de wintertaling onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren (gerelateerd aan strenge winters), er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A054 Pijlstaart

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de pijlstaart onder andere een functie als foerageergebied. Tot 1985 is de populatie afgenomen, daarna fluctuerend met een licht positieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 170 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Aantallen slobeenden zijn van internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren (gerelateerd aan strenge winters), er is geen duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A059 Tafeleend

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 250 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de tafeleend onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoont een lichte afname, net als elders in het Natura 2000-landschap rivierengebied, waarschijnlijk in samenhang met een toename in de randmeren. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de afname is niet gelegen in dit gebied.

A068 Nonnetje

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor het nonnetje onder andere een functie als foerageergebied. Ondanks grote fluctuaties in aantallen is zowel op lange termijn als recent, een significant negatieve trend waarneembaar. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A125 Meerkoet

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de meerkoet onder andere een functie als foerageergebied. Het aantalsverloop vertoonde een optimum rond begin jaren tachtig en daarna een afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A142 Kievit

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de kievit onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. Aantallen waren aanvankelijk fluctuerend, maar zijn in de jaren negentig afgenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A156 Grutto

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

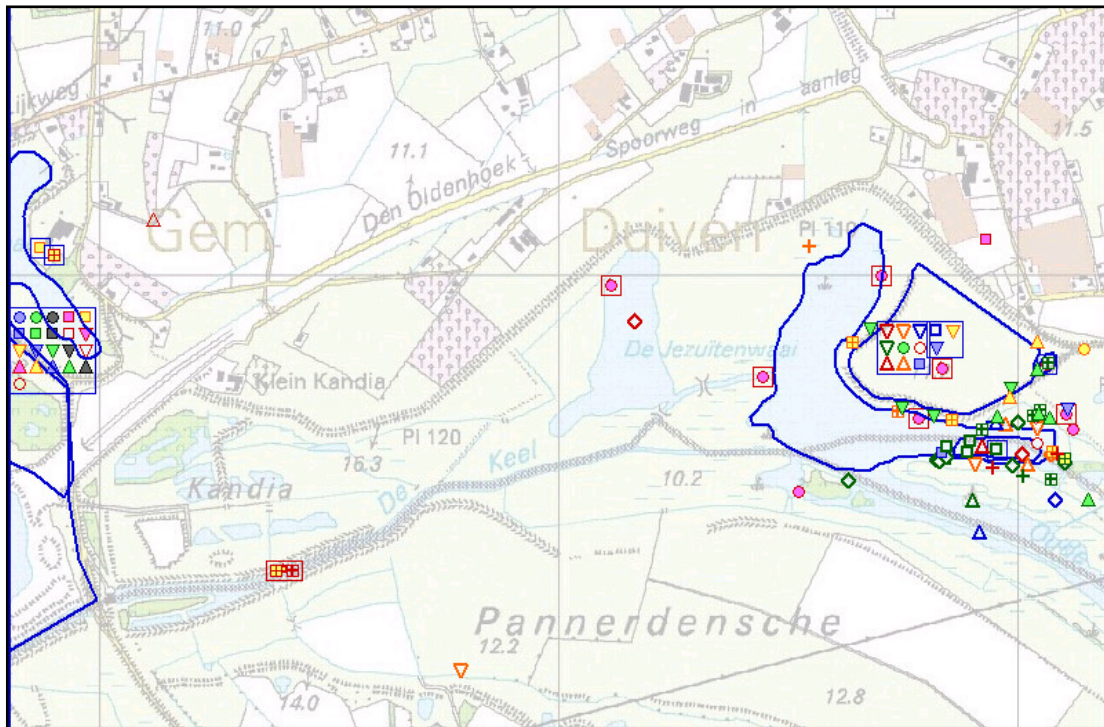
Toelichting: Het gebied heeft voor de grutto onder andere een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sterk fluctuerend, maar met een significante negatieve trend, zowel op lange termijn als recent. Behoud van de huidige situatie is voldoende daar de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de omstandigheden voor broedvogels.

A160 Wulp

Doel: Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 360 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting: Het gebied heeft voor de wulp onder andere een functie als foerageergebied en als slaapplaats. In de jaren tachtig is de populatie toegenomen, daarna fluctuerend zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

Bijlage 3 Verspreidingsgegevens KISAL

○ Zwanenbloem	○ Grote kaardebol	● Kolgans	● Wilde Eend
● Zomertaling	○ Slobeend	■ Patrijs	■ Kwartelkoning
■ Meerkoet	■ Scholekster	■ Kievit	□ Grutto
▼ Tureluur	▼ Veldleeuwenk	▼ Graspieper	▼ Gele kwikstaart
▼ Sprinkhaanzanger	▼ Bosrietzanger	▲ Grasmus	▲ Putter
▲ Kneu	▲ Rietgors	▲ Grauwe Gors	▲ Torenvalk
■ Kwartel	■ Zwarte Stern	▼ Kleine Zilverreiger	▼ Grote Zilverreiger
▼ Krakeend	▼ Wintertaling	▲ Kuifeend	▲ Waterhoen
▲ IJsvogel	▲ Dodaars	◆ Fuut	◆ Roerdomp
◆ Buizerd	◆ Waterral	+ Kleine Plevier	■ Watersnip
■ Oeverloper	+ Koekoek	■ Blauwborst	■ Kleine Karekiet
+ Grote Karekiet	■ Kleine modderkruiper	■ Bittervoorn	

— Plangebied

Bijlage 4 Wettelijk kader

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Deze wet beschermt planten en dieren tegen negatieve invloeden en bevat hiervoor diverse concrete verbodsbepalingen:

- beschermde inheemse dieren mogen niet verstoord, gevangen of gedood worden;
- beschermde inheemse plantensoorten mogen niet vernield, beschadigd of ontworteld worden;
- nesten, rustplaatsen en voortplantingsplaatsen van beschermde soorten mogen niet verstoord of vernield worden.

De Flora- en faunawet kent drie verschillende beschermingsregimes. Hiertoe zijn de beschermde planten en dieren onderverdeeld in drie categorieën, elke categorie kent een eigen beoordelingstoets voor ontheffingverlening (zie tabel 1).

Beschermde flora en fauna	Zonder gedragscode	Met gedragscode
Algemene soorten (tabel 1 ff-wet)	Algemene vrijstelling	Algemene vrijstelling
Overige soorten (tabel 2 ff-wet)	"Lichte" toets	Vrijstelling
Streng beschermde soorten (tabel 3 ff-wet)	"Uitgebreide" toets	"Uitgebreide" toets

Tabel 1. Beoordelingstoets voor ontheffing.

Tabel 1 maakt melding van een gedragscode. In een gedragscode is opgenomen hoe werkzaamheden worden uitgevoerd zodanig dat schade aan beschermde soorten wordt voorkomen of tot een minimum wordt beperkt. Wanneer bij uitvoering van de werkzaamheden gehandeld wordt volgens de gedragscode, en dit ook aangetoond kan worden, geldt een vrijstelling of lichtere toetsing (zie tabel 1). De gedragscode moet wel door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurd zijn, alvorens deze een wettelijke status heeft.

Flora- en faunawet, tabel 1: Algemene vrijstelling

Veel soorten die in de Flora- en faunawet zijn opgenomen, komen in Nederland algemeen voor. Voor verstoring van deze soorten bij uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig onderhoud, beheer of gebruik, of bij ruimtelijke ontwikkeling of inrichting, geldt een algemene vrijstelling en is dus geen ontheffing nodig.

Flora- en faunawet, tabel 2: "Lichte" toets

Wanneer soorten uit de tweede categorie negatief beïnvloed worden en niet gehandeld wordt volgens een gedragscode, geldt bij de ontheffingsaanvraag de "lichte" toets. Hierbij moet aangetoond worden dat de werkzaamheden er niet toe mogen leiden dat het voortbestaan van de soorten in gevaar wordt gebracht. Werken volgens de Gedragscode Flora- en faunawet voor de bouw- en ontwikkelsector geeft vrijstelling voor deze categorie van beschermde soorten. Er hoeft hiervoor geen ontheffing aangevraagd te worden. Er mag echter geen afbreuk gedaan worden aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. De populatie in het gebied mag geen gevaar lopen om uit te sterven. Hiervoor moeten maatregelen getroffen worden, die opgenomen worden in een ecologisch werkprotocol.

Flora- en faunawet, tabel 3: “Uitgebreide” toets

Wanneer soorten uit tabel 3 voorkomen in een gebied dienen er maatregelen getroffen te worden om behoud van de lokale populatie, bescherming van individuen en de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Hiervoor dienen mitigerende en mogelijk compenserende maatregelen getroffen te worden. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door Dienst Regelingen. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de Flora- en faunawet. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Flora- en faunawet.

Indien vaste verblijfplaatsen worden beschadigd of weggehaald of behoud van de lokale populatie dan wel bescherming van de aanwezige individuen niet kan voldoende worden gegarandeerd, dienen compenserende maatregelen te worden uitgevoerd én dient een ontheffing te worden aangevraagd bij Dienst Regelingen. Voor deze soorten geldt echter dat alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang genoemd in de Habitatrichtlijn of Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantsoorten.

Dat zijn voor Bijlage IV-soorten Habitatrichtlijn:

- bescherming van flora en fauna;
- volksgezondheid en openbare veiligheid;
- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

en voor Bijlage 1: AMvB-soorten:

- bescherming van flora en fauna;
- volksgezondheid en openbare veiligheid;
- dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Vogels

Alle vogels in Nederland zijn streng beschermd. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Voor vogels geldt dat er alleen ontheffing wordt verleend op grond van een wettelijk belang zoals vermeld in de Vogelrichtlijn. Dat zijn:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid en openbare veiligheid.

Overtreding van de Flora- en faunawet dient voorkomen te worden door het nemen van mitigerende maatregelen. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen van de soorten. Het betreft hier de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld migratieroutes en foerageergebied. Om zeker te zijn of de maatregelen voldoende zijn, dienen ze vooraf beoordeeld te worden door Dienst Regelingen. Met dit besluit kan aangetoond worden dat de initiatiefnemer zich houdt aan de Flora- en faunawet. Het besluit heeft de initiatiefnemer bijvoorbeeld nodig als iemand bezwaar maakt tegen het project of vraagt om handhaving van de Flora- en faunawet.

Bescherming van vogelnesten

Tijdens werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van vogels. De Flora- en faunawet kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is. Verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken, zijn jaarrond beschermd. Slechts een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten voor eenmalig gebruik vallen alleen tijdens het broedseizoen onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten is geen ontheffing nodig voor werkzaamheden buiten het broedseizoen. En ook niet als maatregelen getroffen worden die voorkomen dat deze soorten zich op de bouwplaats vestigen tijdens het broedseizoen. Buiten het broedseizoen mogen nesten verplaatst of verwijderd worden, maar daar zijn uitzonderingen op.

Nesten die het hele jaar door zijn beschermd

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van artikel 11 van de Flora- en faunawet het *gehele* seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats.
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar.
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen.

Nesten die *niet* het hele jaar door zijn beschermd

Er zijn ook vogelnesten die worden aangegeven als categorie 5. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd.

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

De soorten uit bovenstaande categorie 5 vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Zorgplicht (art 2 Flora- en faunawet)

Naast bovenstaande verplichtingen voor beschermde soorten geldt bovendien voor alle soorten, plant en dier, de zogenaamde zorgplicht. In de zorgplicht is opgenomen dat alle planten en dieren een intrinsieke waarde hebben en onvervangbaar zijn. De zorgplicht is een fatsoensis en houdt in dat bij menselijk handelen voldoende zorg in acht genomen wordt om in het wild levende planten en dieren zoveel mogelijk te beschermen.

stichting staring advies

Dr. Grashuisstraat 8
7021 CL Zelhem

T 0314 641910
F 0314 641909

info@staringadvies.nl
www.staringadvies.nl

